

Urológia a vasfüggöny mögött*

Romics Imre dr.

Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Urológiai Klinika, Budapest (igazgató: Nyirádi Péter dr.)

Bevezetés

Nagy bátorság a fenti címmel – többéves, több országban végzett kutatómunka nélkül – dolgozat írására vállalkozni.

Természetesen a kommunizmus lényege, ideológiája és gyakorlata ugyanaz volt minden szocialista országban. A történelem, a helyi körülmények, a társadalom szerkezete, az „acceptance”, a lojalitás mutat különbözőségeket ezekben az országokban.

A szerző nem professzionális történész, bár járt a keleti blokk minden országában (kivéve Albániát), esetenként egyik-másikban több tucatszor is (Románia), de csak egy országban, Magyarországon élt. (Bár jó összehasonlítási lehetőség volt a kommunizmus idején töltött közel 3 év Nyugat-Németországban.) Ezért elkerülhetetlenül szubjektív, és dokumentumanyaga túlsúlyban magyar vonatkozású.

Mint a kelet-európai, később az egész európai urológus élet aktív résztvevője, meggazdagodva sok-sok baráttal az európai országokban, sok információval és részben megőrzött dokumentumokkal megközelítően reális képet tud az olvasó elé tárni. Bár a szerző vezető pozíciója a vasfüggöny lehullása utánra datálódik, a 70-es, 80-as évek kongresszusi részvételei, tanulmányútjai, valamint elődeinek, *Babics* és *Balogh professzor* hagyatéka, az ő nemzetközi kapcsolataik lehetőséget adtak a bátorsághoz, hogy egy dolgozatban ezeket összefoglalja.

Elkerülhetetlenek a személyes vonatkozású megjegyzések, történetek, de így hiteles a riport.

A második világháború kimenetele eldőlt Teheránban, majd Jaltán, végül Potsdamban

A szovjet hadsereg és a szovjethatalom érdekszférája lett Kelet-Európa – amerikai és angol hozzájárulással. A náci által meggyalázott és a szovjetek által megnyomorított Lengyelország, a náci által elfoglalt Cseh- és Morvaország és 1944-ig a *Jozef Tiso* vezette fasiszta Szlovákia, a már korábban is sokat szenvedett Balti-államok, Románia és Bulgária, Jugoszlávia, Albánia kommunista ország lett – szovjet katonai okkupációval. Ausztria keleti része is, de csak 1955-ig! Németországot „negyedelték”, a szovjet zóna és az amerikai, angol és francia zóna közé még falat is építettek. *Hitler* lengyelországi lerohanása idején a német vasúti transzport lehetőségét megtagadó, 100 000 lengyel menekültnek otthont, iskolát, menekülési esélyt (RAF-pilóták!) nyújtó Magyarország is szovjet katonák által felügyelt kriptokommunista rendszer helye lett. Az egymást

ki nem állható tizedes (*Hitler*) és az admirális (*Horthy*) is vesztett lett. *Koba* (*Sztálin* grúz beceneve) a véreskezű, tízmilliókat halálba küldő, alapvetően téves ideológiájú, hatalomvágyó, de a háborúban győztes *Sztálin* lett.

Európa sorsa hosszú időre, 45 évre eldőlt

A győztes ezekben az országokban a lumpenproletáriátus lett. A kulturált, gazdagságával az országot segítő, több nyelven beszélő arisztokrácia – itt hagyva vagyonát, birtokait vagy elmenekült, vagy – részben börtönre – segédmunkára lett ítélve. A tőkés réteg – mely gyakran a semmiből kezdve szorgos munkával, tanulással lett gyár-, üzlet-, cégtulajdonos – mint „burzsoá” elvesztette vagyonát, megélhetését. Vagy megszőkött nyugatra, vagy itthon maradt nyomorúságra. Ha valakinek csekélyke vagyona volt, azt „burzsoának” minősítette a kommunista hatalom. (Apám asztalosként egy (1) alkalmazottal dolgozott, műhelyét elvették, bátyámat 1955-ben nem vették fel egyetemre emiatt.) A parasztokat kolhozba kényszerítették és ahelyett, hogy a kommunista ígéret szerinti végre földet kaptak volna, tőlük is elvették azt a kolhoz számára. Az értelmiségi (pl. orvos, tanár, tudós) is „munkás” lett, munkás bérrel. A szervezett munkásság is félelemben élt. Csak egy kisebbség támogatta a kommunizmust, ahogy láttuk ezt 1919-ben a magyarországi kommün, illetve a bajorországi és szlovákiai tanácsköztársaság során (Vörös Diktatóriumok).

Az országok gazdaságilag szörnyű helyzetben voltak. A náci kivonulásuk során a gyárakat leszerelték, a műkincseket, vagyonokat elvették. Ezek visszakerültek, ugyanakkor a szovjetek által elvitt műkincsekből, vagyontárgyakból, semmi sem. Ami maradt, szovjet préda lett. (Legendás történetek egyike, hogy szovjet katonák mindenütt órákat kerestek és némelyiknek mindkét karján 5-6-7 óra is volt.) A csasz szót mindenki ismeri. Magyarország 150 millió 1938-as árfolyamon számolt US-dollárt fizetett hadisarcként a Szovjetunióknak, 50-50 milliót Jugoszláviának és Csehszlovákiának. De Finnország is nehezen úszta meg az ország elfoglalását – hadisarc!

Ebben is voltak különbségek. Varsó teljes, totális lerombolása ismert. Budapesten a harc december végétől február 13-ig tartott! Mert *Hitler* nem engedte, hogy nyílt város legyen. Bécs, nem beszélve Prágáról „megúsztá” a harcokat. Berlinben, Varsóban kő kövön nem maradt. Lényeges harcok Bukarestben sem voltak.

A kommunista rezsim és a nacionalizmus tovább rontott a helyzeten. A szudétanémetek kitelepítése Csehországból, a svábok kitelepítése Magyarországról Németországba emberek

*A dolgozat az EAU De Historia Urologiae Europaeae 25. számában angol nyelven megjelent magyar változata (2018, pp 211–238).

több évtizednyi munkáját tette tönkre. Bár németül is beszéltek, több száz éve laktak ott, ahol laktak. (Ez megismétlődött a 60-as, 70-es években a romániai németajkúakkal és az erdélyi, többnyire magyar identitású zsidókkal.)

Lengyelország új határainak megállapítása sok millió lengyel és német érdekét sértette. Csehszlovákiából (Szlovákiából) magyarokat telepítettek át Magyarországra, a Beneš-féle (maig érvényes) kollektív bűnösség jegyében.

Az egészségügy, ezen belül az urológia, megítélése nehéz helyi tapasztalatok nélkül.

Minden országra jellemző volt – a Szovjetuniót is beleértve –, hogy nagy hagyományokkal; még a háború előtti polgári világból töretlen munkaerővel, nyelvtudással rendelkezett az orvosok többsége. A háború előtt utazási nehézségek nem voltak (kivéve talán a Szovjetuniót), így az átjárható európai és világhatároknak tulajdoníthatóan a tapasztalatcsere lehetősége biztosítva volt. Ezt bizonyítja a budapesti urológiai klinika vendégkönyve. 35 országból több mint 200 látogató volt a klinikán 1920 és 1938 között.

Különbséget lehet tenni urológiai osztályok és urologizáló sebészek között. Urológiai osztályok voltak már az 1880-as évektől Bécsben, Berlinben, Párizsban, Budapesten és szinte minden európai országban. Egyetemi klinika és, mint tantárgy az urológia később lett. A legtöbb európai országban ez az egyetemi curriculum része volt (Budapesten 1920-tól), de önálló urológiai osztály nélkül is a sebészeti osztályokon sok urológiai műtét történt magas színvonalon Szentpétervártól Londonig és tovább, északtól délig.

Erre támaszkodva indul újra az urológiai tevékenység minden „szocialista” országban. Bár a sportegyesületek kivételével a polgári és egyházi egyesületeket mind beszüntették, vagy erősen korlátozták, a tudományos társaságok újjáalakultak.

A vezetők kiválasztva, vagy ellenőrizve voltak. A társaságok anyagi lehetőségei korlátozottak voltak. Az újjáépítés, a mérhetetlen erőszakos iparosítás, mely a hihetetlen mértékű fegyverkezést szolgálta, az egészségügy anyagi ellátását korlátozta. A kommunista káderpolitika – lojális személyek vezető pozícióban – a műszer, vegyszer, technológia bevezetésének korlátozása párosult még a folyóirat-beszerzés és tanulmányutak igen erős korlátozásával.

Könnyebb volt a „lágere” belül tanulmányútra menni

A nyugatra vagy Amerikába jutásnak valamiféle lojalitás kellett legyen az áral. Kivétel biztos volt. (Én 1968 és 1974 között turista útlevelet sem kaptam Finnországba a barátomhoz, 1986-ban viszont – igaz másfél évnyi várakozás után – mehettem 2 évre dolgozni Nyugat-Németországba bármiféle „megszolgálás” nélkül.) Talán hasonló volt Lengyelországban és Csehszlovákiában, de a romániai Ceausescu-éra még tombolt...

Talán jobb, ha nem sorolom fel a 20. században a határok tologatásának eredményeként kialakult feszültségeket, az egyes okkupált országok között, amelyet még fokozott, hogy hány millió lengyel, magyar stb. került más országba. Az „internacionalizmus” mindent felülírt. Látszólag.

Másrésről azonban az egyes urológusok között valóban jó, sokszor baráti kapcsolatok alakultak ki, lévén nem felelősek a kialakult helyzetért. A barátságokat erősítették a vásárlási lehetőségek is, Csehszlovákiában a sportszerek, az NDK-ban a műszaki áru, a Szovjetunióban a kézi fúró és a porszívó...

Biztos nem a fentiek miatt hívták meg egymást kongresszusokra, szimpóziumokra. Magyarok szívesen mentek Lengyelországba, Csehszlovákiába (szlovákiai történelmi városokba), erdélyi magyarok és románok (többnyire jól beszéltek magyarul) Budapestre. Valahogy a k.u.k. társasági szinten összehozta a közép-európaiakat. És volt egy közös nyelv, a német (!), de sok szerbiai, erdélyi, szlovákiai beszélt magyarul is. (Pozsonyban *Zvarával* magyarul beszéltem, utódjával, *Horniákkal* németül – felesége magyar volt –, utódjával *Brezával* angolul, kicsit magyarul. Kárpát-medence – Közép-Európa!)

Érdekes módon az orosz, mint közös nyelv szóba se jött. „Az” a generáció még nem tanult oroszul, mi igen; mégsem használtuk. Csak a szovjetekkel.

Nagyon jól tükrözi a nemzetközi urológia kapcsolatát – egy megszállt országnak – a budapesti urológiai klinika vendégkönyve.

Kik jártak a budapesti Urológiai Klinikán 1956-ig, a forradalomig, kik járhattak ott az azt követő 20 évben? Ez az idő Magyarországon *Babics Antal* igazgatói idejére esik (1946–1974).

A látogatók túlnyomó többsége szocialista országból jött, vagy éppen abban az időben a Szovjetunióhoz köthető fejlődő országokból voltak a látogatók. Kötelező jelleggel. (Mennyivel másabb volt az én igazgatásom alatti időben – 1997–2012 – a vendégek látogatásának oka. Nem parancsra, hanem a kárpát-medencei együttélés történelméből fakadóan hívtam meg osztrákokat, cseheket, szlovákokat vagy magyart Szlovákiából, Romániából, Jugoszláviából, de persze románokat, szerbeket, szlovákokat is. Ezen kívül Szlovéniából, Németországból, Oroszországból, Nyugat-, Észak-Európából és a tengerentúlról is.)

A 45 év alatt sok minden változott az országokban és a nemzetközi kapcsolatokban. Még *Sztálin* 70. születésnapjára egy klinikai értesítőt is kiadtak. A második oldalon a Generalissimus fényképe és sorban, melyik orvos mit vállalt többletmunkaként, amivel december 21-re kész lesz. (Többnyire azt vállalták, amit egyébként is megtettek volna.)

A forradalom, felkelések, megmozdulások talán változtattak a diktatúrákon (Kelet-Berlin 1953, Budapest 1956, Poznań 1956, Prága 1968). Romániában kevésbé... Ez látható a klinika vendégkönyvében is. *Babics* 28 éve alatt 204 látogató volt. 1960-ban jött az első egy „csúnya kapitalista országból”, Bonnól. Addig a legtöbb látogató szovjet és bolgár volt és sokan jöttek Csehszlovákiából és Romániából (csehek, szlovákok, románok és magyarok mindkét országból). Voltak az NDK-ból, Lengyelországból is. Jugoszláviából csak egy. Akkor a szovjet-jugoszláv viszony hűvös volt. Egyiptomi és vietnami vendég is volt.

A 60-as évek végén egyes szocialista országokban enyhült a terror. A Szovjetunióról kevésbé merek nyilatkozni. 1960 és 1974 között már volt vendég Budapesten Londonból, Svédországból, USA-ból többen is, Ausztriából *Übelhör* és *Marberger* és még öt nyugat-európai országból. Venezuelai és kanadai magyar urológusok is kaptak beutazási engedélyt. A 70-es évek közepén *Küss* és *Auvert* is járt a klinikán Párizsból.

1. ÁBRA

Nagy dolognak számíthatott, hogy 1962-ben egy nemzetközi urológus kongresszust szerveztek Budapesten. Az előadások németül (!) jelentek meg egy könyvben (1. ábra). A konferencián 49 magyar, 20 szocialista mellett (lengyel, csehszlovák csak egy-egy, de 10 az NDK-ból) hét nyugati volt. Négy svéd, egy-egy nyugatnémet, olasz és svájci. Még működött a vasfüggöny.

Ez alkalommal készült fényképen a német *Alken*, látható (2. ábra).

1964-ben a Magyar Tudományos Akadémián

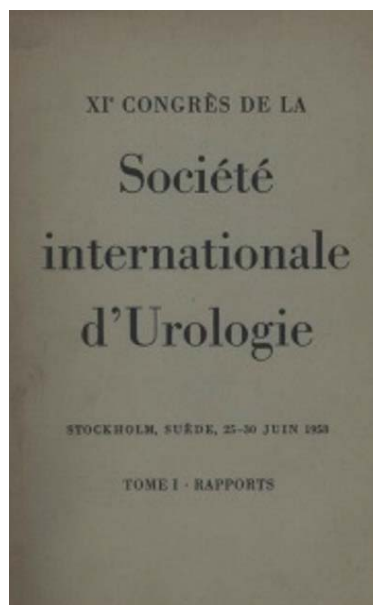
2. ÁBRA

három osztrák urológus tartott előadást. Kettő ismert *Ludvik* és *P.P. Figdor*, az EAU Historical Committee tagja.

Érdeemes a birtokunkban levő néhány SIU-kongresszusi (Société Internationale d'Urologie) kiadvány tanulmányozása.

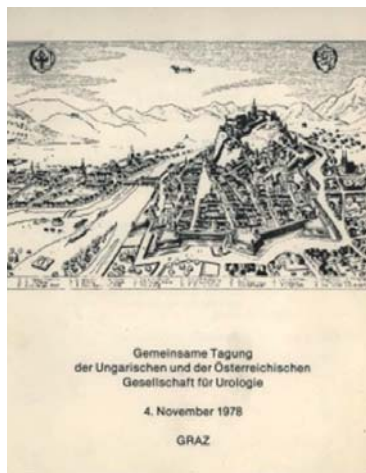
Az 50-es, 60-as években nem volt EAU és a 70-es években csak másodrangú a SIU mögött. A legrégebbi SIU-kongresszusi összefoglalóm 1961-ből származik. Rio de Janeiróban volt, Braziliában. 3 cseh nevet találtam az előadók között: *Zémon*, *Uhlir* és *Kucsera* és egy szovjetet (oroszt) *A. Pytel*t. Feltűnt egy *Zádor* neve is Magyarországról. Az 50-es években ő volt a szovjet-magyar összekötő a klinikán.

A XI. SIU-kongresszus Stockholmban volt 1958-ban (3. ábra). Két évvel a levert magyar forradalom után, éppen túl a 300. forradalmár kivégzésén is. A terror mindenütt kíméletlen volt. Egyetlen egy urológus sem volt a szocialista országokból. A XIII. SIU Londonban volt 1964-ben. Megenyhülhettek vala-

3. ÁBRA

melyest a politikai viszonyok; találtam előadókat a kommunista vezetésű országokban is. Kettőn Prágából, kettőn Alamócból (Olomouc) tartottak előadást. Jugoszláviából 4 előadó volt, Belgrádból, Ljubjanából, Zomborból (Sombor) és Szarajevóból (ma már három különböző országból jönnének: Szerbia, Szlovénia, Bosznia-Hercegovina). Kettőn Varsóból, egy pedig Bukarestből érkezett. Moszkvából az idősebb (*Anton*) *Pytel* és *Goligorszki* jutottak el Londonba. Keletnémet előadó, talán még résztvevő sem volt. Magyarországról egy előadás hangzott el: *A. Babics*: Acute renal insufficiency of intrarenal origin; results of the use of artificial kidney. Az összes előadást teljes terjedelemben ki nyomtatták – ki milyen nyelven tartotta; angol, német, francia, spanyol, olasz. Ezeket a kongresszusi könyveket nyilván a kongresszus után postán kapták kézhez a résztvevők, mert a nyitóbeszédnek teljes

4. ÁBRA

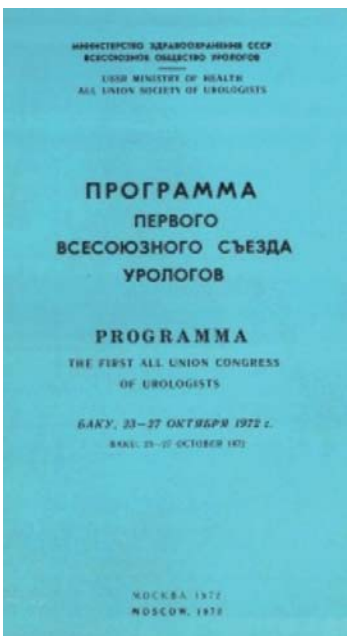
szövege, azokról és a banketről készült fotók is bekerültek a könyvbe. Ebben az időben a SIU-nak két bolgár, 18 csehszlovák, 12 jugoszláv, 6 lengyel és 4 magyar tagja volt. A szovjetek számáról nincs információ, bizonyára volt néhány.

1973-ban, Párizsban már a vezetőségben is voltak öten a szocialista országokból. *Mebel* (NDK), *Wojewski* (Lengyelország), *Neagu* (Románia), *Zvara* (csehszlovák), *Banic* (jugoszláv). Már sokan voltak résztvevők Közép-Kelet-Európából: 8 bolgár, 4 csehszlovák, 4 keletnémet, 5 magyar, 13 lengyel, 8 román, 18 jugoszláv (köztük egy *Romic*, de nem rokon). A Szovjetunióból *A. Pytel* és *N. Lopatkin* utazhatott Párizsba, 16 szocialista előadó tartott előadást.

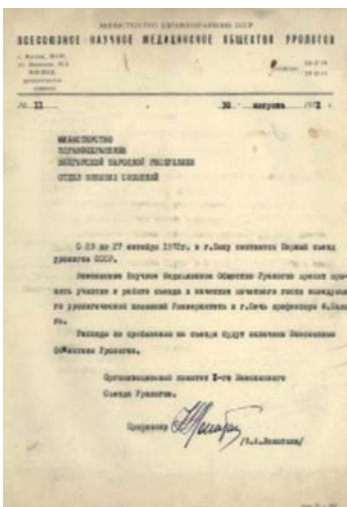
Közben felmerülhet a kérdés, milyen finanszírozással utaztak kongresszusra az urológusok. 1990-ig gyógyszerügyi szponzoráció csak egészen kivételesen lehetett. A vezető urológusoknak a minisztérium vagy főhatóság által adtak (vagy nem

5. ÁBRA

6. ÁBRA

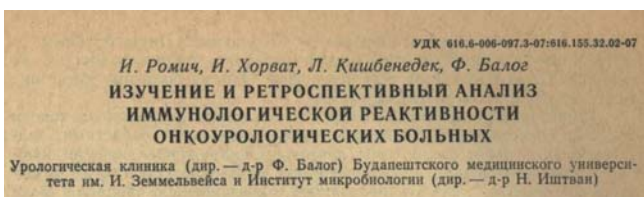
7. ÁBRA

adtak) valutát a kérvényezőnek. Mindenről számlát kellett vinni, a maradék pénzt vissza kellett adni. (Az első külföldi kongresszusi részvételem Pozsonyban [Bratislava] volt 1978-ban. Meghatározott mennyiségű csehszlovák koronát válthattam, a fennmaradót vissza kellett szolgáltatni.) Leggyakoribb mégiscsak a „fekete” út volt. Nagy lengyel, magyar, cseh diaszpóra élt a nagyvilágban. Az ottani honfitársaktól kapott valutát a hazai rokonoknak megadtuk helyi pénzben. Így-úgy lehetett feketén valutát is venni. A határon átvinni veszélyes volt. Sok jó trükk volt ismert: öv, cipőtalp, melltartó. (Én első nyugatnémet utam során, 1984-ben egyszerűen az ingem zsebébe tettem az összes pénzem, 110 DM-t, szinte látható volt. Felkerestük a távoli rokonokat, volt iskolatársat, vagy annak valamilyen rokonát, ahol néhány éjszakát tölthetünk. Ha nem, akkor Jugendherbergében, (10 DM/éj) vagy egycsillagos „szállodában” (Athén, Omonia tér, EAU 1980). És vittük magunkkal az ennivalót: szalámit, kolbászt, szalonnát. És voltak előadásaink, botladozó angolsággal az alig néhány száz résztvevő előtt. Csak kis különbségek lehettek a lengyel, bolgár, cseh, román résztvevők túlélésének technikái között. A német kongresszusok (DGU) kiemelkedtek a többiek közül. Enni-, innivaló volt a cégek standjánál elég. Nagyon sok könyvet, videót, információs anyagot tudtunk begyűjteni. Mindegyiken tanultunk, jegyzeteltünk, megismer-

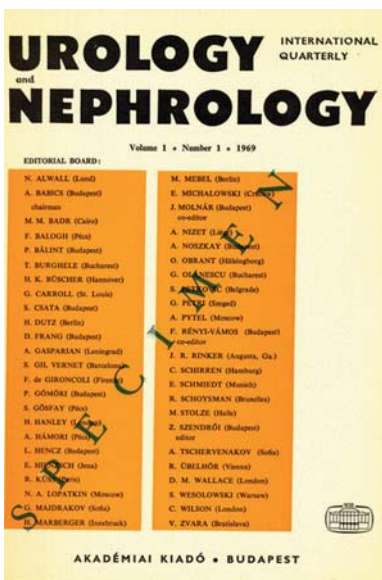
tük Európa és a világ vezető urológusait és személyes barátságokat is köthetünk. Az utóbbiak igazak a szocialista országok által szervezett kongresszusokra is.

Nemcsak mi mentünk a vasszüggönyön át, onnan is jöttek

Az 1979-es XVIII. SIU elnöke R. Küss volt és a helyszín Párizs. Már akkor egy teljes szekció foglalkozott az immunterápiával. NDK-s előadó is volt: *Schneider* és *Hintsch*. A 60-as évek végén, a 70-es években a szocialista országok urológiai társaságai saját, nemzeti kongresszusokra vendégeket hívtak más szocialista országokból is. Legtöbbször a nyugati országokból is néhányat. Ha arra gondolunk, milyen nagy a lengyel diaszpóra az USA-ban, sok cseh, magyar, horvát és más nemzetiségű él a nagyvilágban, volt lehetőség a meghívásra saját nemzetiségeik közül is. Minden országnak voltak preferált kapcsolatai, például román–francia, magyar–osztrák–német, cseh–német–svéd stb. Különös irigységgel láttam, hogy a csehszlovákok úgy a 70-es évek körül egy ČSSR–svéd–finn, trianguláris láncot hoztak létre és változó helyeken voltak találkozóik. Az „irigység” onnan adódott, hogy a finnek rokonai mi vagyunk, ez nekünk nem jutott eszünkbe, s nekem 1964 óta vannak finn baráti kapcsolataim. (Csak 1974-ben jutottam ki először a 6. kérvényezésem után.) A magyar–osztrák bilaterális kongresszusok viszont jól működtek. Az első Magyarországon, a második Grazban (4. ábra), a harmadik Kőszegen. 1980-ban volt a 4. osztrák–magyar Bécsújhelyen (Wiener Neustadt). A baj az volt – és erről a lengyelek is panaszkodtak –, hogy a szabad világban évente voltak kongresszusok, de valutát váltani csak 3 évente lehetett limitált mennyiségben: Magyarországon 60 dollárt. Nagyvonalú gesztus volt az osztrákok részéről, hogy a szálloda költségét mindíg ők állták. Az utolsó, 8. Laxenburgban volt, 1987-ben. Bizonyára más országok is szerveztek bi- vagy trilaterális kongresszusokat, melyekről nincs információ. Pozsonyban 1972-ben volt egy urológus szimpózium nemzetközi részvétellel (5. ábra). Csehek és szlovákok mellett szovjet, NDK, román, lengyel, bolgár, kubai (!) és magyarok voltak az előadók. A program 4 nyelvű: cseh, szlovák, német és orosz. A hivatalos nyelvek is a német, orosz, cseh és szlovák voltak. Sok magyar volt, 14-en tartottak előadást. Ahogy olvasom a neveket, a „lager” ismert nevű urológusai jöttek össze, jó színvonal lehetett, de nyugati előadó egy sem volt (1968 után még csak négy évvel!). A „vszjeszojuznij”, azaz össz-szovjet, azaz az első birodalmi urológus kongresszus 1972-ben volt Bakuban (6. ábra). Két levél van a birtokunkban. Egyiket *Nyikolaj Alekszejevics Lopatkin* írta (7. ábra). Ő volt az első között az első urológus a Szovjetunióban. A program oroszul és angolul (!) íródott. Ez volt az első össz-szovjet kongresszus, ahogy fent írtam. Az előadók között egy jugoszláv, egy nyugatnémet (*C. Alken*) volt. *Balogh* is meghívást kapott, de nincs a neve az előadók között.

8. ÁBRA

Meg kell említeni, hogy szórványosan, de azért jutottak ki hosszabb tanulmányútra a szocialista országokból Nyugat-Európába vagy Amerikába. Romániából például Petru Dragan Temesvárról Los Angelesben töltött hosszabb időt. Bonnban Vahlensiecknél több lengyel és magyar is volt hosszabb időre, például Leszek Jaromin Lodzról (kódz). Hivatalosan, félhivatalosan, feketén. Pénzzel, pénz nélkül, a helyiek segítségével. Sok segít-

9. ÁBRA

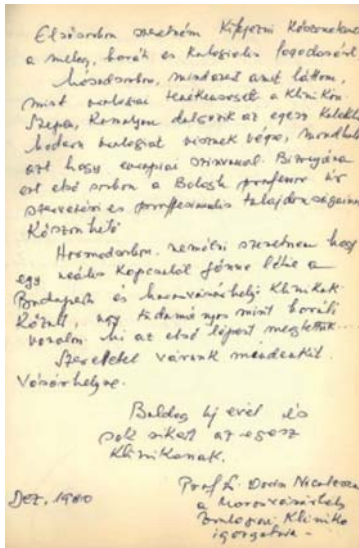
10. ÁBRA

séget kaptunk Nyugat-Európában. Mi is koldultunk műszert, katétert nyugaton, tőlünk a Magyarországtól keletre levők kap-
tak ezt-azt ajándékba.

11. ÁBRA

- 1969-ben Szendrői Zoltán alapította az angol nyelvű nemzetközi, ma amerikai kiadóval működő Urology and Nephrology-t (9. ábra). Érdemes a szerkesztőbizottság tagjainak nevét végigolvasni. Mi magyarok és más szocialista országbeliek sokat publikáltunk.
- 1974-ben Weimarban gyűltek össze a szocialista országok vezetői, valamiféle közös együttműködés megalapítására. A nevek az európai urológia szempontjában sem érdektelenek (1. táblázat).
- 1975-ben Budapesten terveztek egy szimpóziumot a hólyagrókról.
- 1976-ban Románia volt tervben; nem tudok róla, hogy lett volna.
- 1977: Bulgária. Szófiában ott voltam, előadásom is volt; Atanasov tábornok kitűnő kongresszust szervezett.
- 1978-ban Csehszlovákia, 1979-ben Lengyelország lett (vona) a soros. Nem tudom, megvoltak-e ezek a kongresszusok tartva.

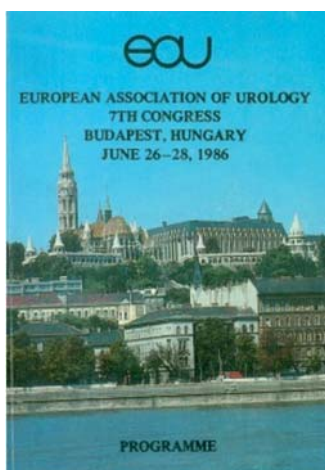
12. ÁBRA

Balogh már 1969-ben két hetet töltött Svédországban, Lundban, a művesekezést tanulmányozni. Ki kell emelni, hogy többnyire mindegyik társaságnak kongresszusai mellett, voltak saját szakmai folyóiratai is. Az NDK-ban a Zeitschrift für Urologie und Nephrologie, amiben mi magyarok, de mások is, sokat publikáltak. Ritkán volt lehetőség a szovjet lapban is közölni, nyugaton ritkábban (8. ábra).

Az 1975-ös pesti programja nincs meg, csak az előzetes értesítő. Visszatérek a klinika 1974 utáni 2. vendégkönyvére. Az első három Amerikában élő magyar. Dr. Kaveggia Baloghról karikatúrát is rajzolt (10. ábra), ausztrál, svájci a következők. Szovjet delegáció: Lopatkin, Pytel, Darenkov (Moszkva), Tkatsuk (Leningrád), E. Schmiel (München) (11. ábra), Zvara (Bratislava), Vietnamból hárman, nyugatnémet, orosz, kelet-

13. ÁBRA

14. ÁBRA

német, újra vietnami, újra orosz (Pytel, Zalotarjev), majd ismét három orosz, észt, francia, oroszok. Ten Kate Amszterdamból, egy iraki, öt orosz. 1980-ban hét amerikai (?), oroszok. A román Nicolescu hibátlan magyar nyelven írt a könyvébe (12. ábra). 1981: keletnémet, japán, keletnémet, hat orosz. Egy magyar–amerikai, orosz (hányadik?) és R. Novák Zágrábból. Majd ismét egy csapat orosz és egy amerikai. 1984: újabb szovjet csapat és Lutzeyer Aachenből. Magyar az NSZK-ból, magyar Auszt-

ráliából, egy valaki Kubából. Althaus Kelet-Berlinből. 1985: Bonn, bolgár, orosz, kubai, horvát.

Nem hiszem, hogy lényeges különbség van, volna a prágai, a varsói, vagy a berlini vendégkönyvben.

Írjunk arról, hogy a szocialista országok kongresszusain mindig hívtak vendéget a szervezők a többi szocialista országból. (Kína, Vietnam, Kuba – vagy a főleg átmenetileg [éppen ki adta a pénzt] „szocialista” közel-keleti, afrikai országok nem voltak a meghívottak között.)

A szocialista országok urológusai egymást kényelmesen vontattal, autóval el tudták érni. Nyugatról is voltak korlátozott számban vendégek – kevés kivétellel.

A korlátozott (és lehallgatott) külföldi telefonok miatt a levelezés volt a gyakoribb. (Ezt is felbontották, felbonthatták!)

Szokás volt egymás megvendéglése, és a résztvevők a kongresszusra kiadott érem-, kisplasztika-emléket megkapták (13. ábra).

Kérdés lehet még a nyelv. A szláv nyelvek voltak többségben (orosz, lengyel, cseh, szlovák, bolgár, szerb-horvát, szlovén). A latin román, az indogermán német, legfőképp a finnugor magyar jelentősen különbözött.

A 60-as, 70-es évek urológusai nem tanultak oroszul, nem úgy, mint a mi generációnknak; nekünk már kötelező volt az alap-, közép- és felsőoktatásban is. Maradt a német mint közös nyelv.

A románok és a lengyelek jól beszéltek franciául, de Közép-Európában nemigen volt kivel. Csehek, lengyelek, magyarok, horvátok, szlovének tudtak németül, még az orosz Lopatkin is! (Ezekkel a németül beszélő ost-blokk-urológusokkal rendszeresen találkoztunk a DGU-kongresszusokon. Megértettük egymást! Mindnyájan beszélünk pár szót a másik nyelvén. Sok szlovákiai és romániai beszélt magyarul is.

1. TÁBLÁZAT: 1974-BEN A WEIMARBAN ÖSSZEGYÜLT SZOCIALISTA ORSZÁGOK VEZETŐI

NDK	Moriz Mebel, a Kelet-Berlinben, közvetlenül a Fal mellett levő Charité Urológiai Klinikájának igazgatója, állítólag szovjet tisztként tért vissza 1945-ben.
Szovjetunió	N. A. Lopatkin. Még évtizedekig a No1 a Szovjetunióban, majd Oroszországban 1992 után is.
Magyarország	Balogh Ferenc
Csehszlovákia	Jan Kučera
Bulgária	N. Atanasov (Magas rangú tábornok volt.)
Románia	D. Bocancea, a román urológus társaság képviselőjeként
Lengyel és Jugoszláv nem volt.	

2. TÁBLÁZAT: Az EAU ALAPÍTÓK LISTÁJA

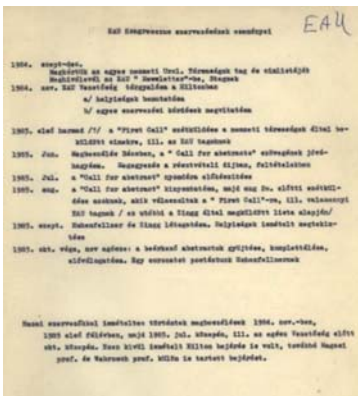
C. E. Alken (NSZK)
N. Athanassov (Bulgária)
A. W. Badenoch (UK)
Balogh F. (Magyarország)
Th. Burghel (Románia)
R. Couvelaire (Franciaország)
W. Gregoir (Belgium)
G. Jonson (Svédország)
N. Lopatkin (Szovjetunió)
H. Marberger (Ausztria)
G. Mayor (Svájc)
M. Mebel (NDK)
S. Petkovic (Jugoszlávia)
A. Puigvert (Spanyolország)
G. Ravasini (Olaszország)
S. Wesolowski (Lengyelország)
V. Zvara (Csehszlovákia)

Az EAU alapítása döntő az európai urológia fejlődésére

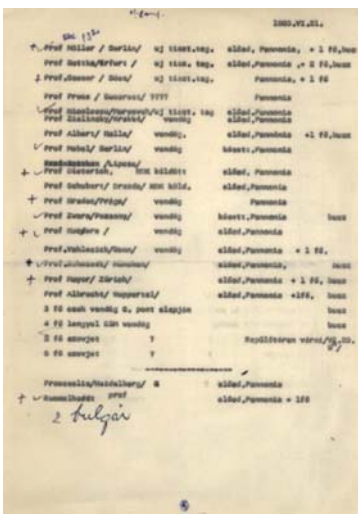
A List of Members szerint (1974) a szocialista országokból 1974-ben 11 román, 10 jugoszláv, 9-9 lengyel, csehszlovák és szovjet, 5 magyar és két keletnémet tagja volt.

Az alapítók között 8 kelet-közép-európai volt és 9 nyugat-európai. Talán az egész lista érdekes (2. táblázat).

A 4. EAU kongresszus 1980-ban Athénben volt. A legtöbb „szocialista” magyar volt: 22! (Én 3 előadással készültem.) 12 lengyel, 11

15. ÁBRA

16. ÁBRA

17. ÁBRA

jugoszláv, 5 román, 4 bolgár és 3-3 keletnémet, csehszlovák és szovjet előadó szerepelt.

1986-ban Budapesten volt az EAU (14. ábra). Bizonyára nagy fegyvertény volt, hogy Balogh az 1984-es koppenhágai EAU-kongresszus után meg tudta szerezni a kongresszus szervezésének jogát. Ez könnyebb volt, mert volt már előtte Prágában 1976-ban, és csak néhány száz ember vett részt a kongresszuson. Másrésztől, tudjuk, hogy ugyanebben az időben Moszkva is pályázott.

A szervezés menetrend szerint már 1984-ben elkezdődött. A legkülönbözőbb listák találhatók (15–16. ábrák).

- Chairmanek, co-chairmanek, titkárok (külön lista „szocialista” és külön „tőkés” co-chairman). Nevetséges ma!
- Kiállító cégek (magyar nincs!)

A bécsi Gasser és az orosz Pityel lemondja a részvételt, Proca, Bukarestből olcsó szálláslehetőség után érdeklődik. Konkrétan, a klinikán szeretne megszállni. A Ceausescu-érában Proca egészségügyi miniszter is volt. Az 3. táblázat az 1986-os kongresszusi előadások témáit foglalja össze.

A résztvevők listájának tanulmányozása is sokat mond az akkori időkről (4. táblázat).

Az ajándékozandók listáját is megőriztük, összesen 44. Szocialista 13, kapitalista 31.

Köszönőlevelet írt John Blandy Londonból, Bollack Strasbourgból, Müller az NDK-ból szintén magas tisztségviselője volt az EAU-nak. Ő is köszöni Baloghnak a kiváló szervezést (17–18. ábrák).

Még az 1984-ben Karlsruhéban (NSZK) megtartott 3. Endoszkópos Világkongresszuson is kevés „szocialista” volt. 3 jugoszláv, 3 román, 2 szovjet, 2 magyar (Balogh, Romics).

3. TÁBLÁZAT: Az 1986-os kongresszusi előadások témái

	Előadás	Poszter	Videó	Film
Vese	93	34	11	2
Uréter	28	5	5	
Hólyag	92	15	5	2
Prostata	67	17	3	1
Here/pénisz/andrológia	61	35	11	3
Egyéb	35	18	5	3
Összesen	376	124	40	10

4. TÁBLÁZAT: Az 1986-os kongresszuson az európai és nem európai résztvevők száma

Európai résztvevők: 816			
Olasz	184	Magyar	139
Nyugatnémet	80	Lengyel	29
Spanyol	49	Keletnémet	19
Brit	45	Csehszlovák	18
Francia	41	Szovjetunióbeli	10
Görög	41	Román	6
Belga	35	Jugoszláv	6
Holland	26	Bolgár	6
Osztrák	18		
Ír	14		
Svájci	11		
Dán	8		
Portugál	8		
Finn	7		
Török	7		
Izraeli	3		
Svéd	3		
Nyugat-berlini	3		
Norvég	1		
Nem európai országok (26 résztvevő)			
USA	5		
Japán	16		
Argentína	1		
Irak	1		
Líbia	1		
Izland	1		
Marokkó	1		

A nagy létszámú EAU-k 1990 után szerveződtek, amikor is a megváltozott politikai körülmények, privatizáció, gyógyszerügyi szponzorációk segítségével hirtelen nagyobb létszámú, immár „poszt-szocialista” jutott el az EAU és sok más kongresszusra.

Nemzeti kongresszusok

A nemzeti kongresszusok közül elsősorban a magyarokat van lehetőségem vizsgálni.

Így például az 1982. évben (Debrecen) 30 külföldi volt a szocialista országokból (szovjet, jugoszláv, keletnémet, bolgár, román, lengyel, csehszlovák), de 9 nyugatnémet (pl. *Vahlensieck* Bonnból), 2-2 belga és holland vett részt a Magyar Urológus Társaság kongresszusán. 1988-ban már több volt a nyugat-európai, mint a szocialista. 1990-ben, a változás évében már Bu-

dapesten tartotta ülését az AUA New York Section.

Végül az utazási lehetőségeket a magam példáján illusztrálom.

Nem voltam senkinek „rokona”, apám asztalos volt, igazi átlag magyar voltam, vagyok.

1974-ben, mint kórélet-tanász Szófiában voltam 2 hetet az Institut po Higieni-ben, *Ivan Goranov* volt a kedvenc tutorom. 1975-ben, már mint urológus rezidens, Drezdában töltöttem 2 vagy 4

hetet. *Raatsch* húgycsőplasztikáira, *Wehnert* urodinamiás vizsgálataira, *Trinkauf* RLA-ira emlékszem. 1978-ban voltam két hetet Prágában, ott láttam először rigid nefroszkópot és *Hradecet* operálni! *Petrik* nevű idős kolléga jól tudott németül, kedves volt és *Mirek Hanus* vitt el az U Fleku kocsmába. 1981-ben Moszkvában töltöttem 2 hetet. Lopatkin Culp-Denver pyelumplastikája látványos volt. Másfél évet vártam, hogy 1984-ben a 3. Nemzetközi Endoszkópos kongresszusra, majd ezt követően 3 hónapra Bonnba kijuthassak. (Itthon fizetést nem kaptam, ott ösztöndíjat sem. *Vahlensieck* professzor nagyvonalúsága juttatott havi 1000 márkához és egy szobához.) 1986-ban másfél év várakozás után kerültem ki a Bocholt nevű nyugatnémet kisvárosba, ahol 2 évet fizetésért dolgoztam. Egy könyv és több mint 30 dolgozat származik ebből a két évből.

Következtetések

Nehéz összefoglalni; több millió európai ember, sok ezer urológus nevében is csak szubjektív véleményt írhatok.

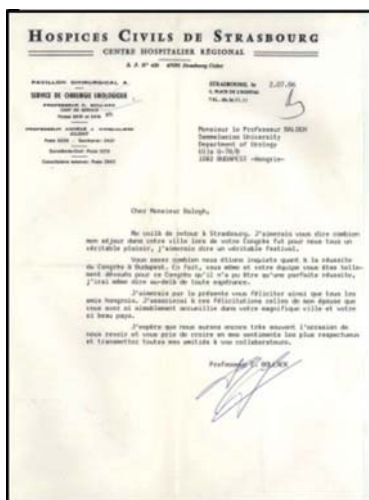
A távolból szép és eredményes volt. Mi, urológusok keleten is járhattunk egyetemre és a társadalomét nem is, de az emberek, betegek megbecsülését élvezhettük. De hányan nem juthattak egyetemre, még középiskolába sem! Hányan kerültek börtönbe, és az ő családjuk nyomorúságos életet élt.

Gondoljunk csak *Orwell* 1984, vagy az *Állatfarm* című könyvére, vagy a lengyel rendező *Andrzej Wajda* filmjeire. Ugyanígy születtek kiváló cseh (*Havel*) vagy román, szerb, horvát alkotások, könyvek, filmek, amelyek ezt az időt mutatják. Vagy az NDK-ból a *Good bye Lenin* című film.

Tanultunk, gyógyítottunk, ahogy lehetett. Sok jó, segítő barátot szereztünk a közép-kelet-európai és nyugati urológusok között.

Én legfőbb gazdagságomat ebben látom.

Köszönet érte sokaknak!

18. ÁBRA

Irodalom

1. Romsics Ignác. Magyarország története a XX. században [The history of Hungary in the 20th century]. Osiris Kiadó; 2010. [Hungarian].
2. Deborah S. Cornelius. Hungary in World War II: Caught in the Cauldron. New York: Fordham University Press; 2011.
3. Romics Imre (ed.). 90 éves a Semmelweis Egyetem Urológiai Klinikája

- [The Urology Department of Semmelweis University is 90 years old]. Budapest: Semmelweis Kiadó; 2010. [Hungarian]
4. Arbeitskreis Geschichte der Urologie (Hrsg), Urologie in Deutschland [Urology in Germany]. Springer; 2007. [German]
5. 50 lat polskiego towarzystwa urologicznego [The 50-year-old Polish Urological Society]. Warsaw: PTU; 1999. [Polish]